

5^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΛΑΤΩΝ, *Πρωταγόρας* 321b-322a

Ἄτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅτι χρῆσαιτο. Αποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὄρα τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρώπον γυμνὸν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστροτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἀνθρώπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὖροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἐντεχνον σοφίαν σὺν πυρί— ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι—καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἀνθρώπος ταύτη ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Δίῳ. Τῷ δὲ Προμηθεὶ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν—πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν—εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἥφαιστου οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθῶν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἥφαιστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθεὴ δὲ δι' Ἐπιμηθεὴ ὕστερον, ἦπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

Α. Να χαρακτηρίσετε τις ἐπόμενες προτάσεις σωστές (Σ) ἢ λανθασμένες (Λ) σύμφωνα με τὸ νόημα τοῦ αποσπάσματος.

1. Ο Ἐπιμηθεὴς ξόδεψε ὅλες τις δυνάμεις στα ζῶα χωρὶς να το καταλάβει.
2. Μετά τη διανομή που ἔκανε ο Προμηθεὴς το ἀνθρώπινο εἶδος εἶχε πολλές αδυναμίες.
3. Ὄταν ἐγίνε η διανομή των δώρων των θεῶν τα ὄντα βρίσκονταν ἀκόμα στο εσωτερικό της γῆς.
4. Η φωτιά ἀνήκε στον Προμηθεὴ και η ἐντεχνος σοφία στην Ἀθηνά.
5. Ο Προμηθεὴς δεν πήρε την πολιτικὴ τέχνη του Δία γιατί δεν του ἔμενε καιρός για να μπει στο παλάτι του.
6. Η ἀκρόπολη του Δία φυλασσόταν ἀπὸ φοβεροὺς φρουρούς.
7. Ο Ἥφαιστος και η Ἀθηνά εἶχαν κοινὸ εργαστήρι.
8. Τα δῶρα του Ἐπιμηθεὴ πρόσφεραν στον ἀνθρώπο την εὐπορία.
9. Η καταδίκη του Προμηθεὴ ἦταν ἀποτέλεσμα των παραλείψεων του Ἐπιμηθεὴ.
10. Η ἐντεχνος σοφία μπορούσε να ἀποκτηθεῖ ἀλλὰ ὄχι και να χρησιμοποιηθεῖ χωρὶς τη φωτιά.

B. Να επιλέξετε την απάντηση που συμπληρώνει σωστά τη θεματική πρόταση που σας δίνεται:

1. Ο πρωταγώρειος μύθος για τη δημιουργία των όντων διαφέρει από παρόμοιες κοσμολογικές εκδοχές (Θεογονία, Γένεση) γιατί

- α) παρουσιάζει μια καθοδική πορεία του ανθρώπινου πολιτισμού
- β) εκφράζει μια αισιόδοξη άποψη για την εξέλιξη του ανθρώπινου πολιτισμού
- γ) δεν εστιάζει στην κοσμογονία.

2. Η συνεισφορά του Προμηθέα στην εξέλιξη του ανθρώπου

- α) αφορά μόνο την απόκτηση τεχνικών γνώσεων και κατασκευαστικών ικανοτήτων
- β) αφορά μόνο τις λογικές κατακτήσεις του ανθρώπου
- γ) αφορά τις ιδιότητες που θα του επιτρέψουν να υπερέχει έναντι των άλογων όντων.

3. Η φυσική κατάσταση της άπορίας του ανθρώπου περιγράφεται

- α) στην επιμηθειική φάση
- β) στην προμηθειική φάση
- γ) στη φάση του Δία

4. Το επίθετο *ἀκόσμητος* αναφέρεται στον άνθρωπο για να δηλώσει

- α) ότι δεν είναι εξοπλισμένος από τη φύση με αυτάρκειες σωματικές ιδιότητες και ικανότητες
- β) ότι δεν απέκτησε μέσω της αγωγής τις σωματικές ιδιότητες που τον καθιστούν αυτάρκη
- γ) ότι στη βρεφική ηλικία δεν κατορθώνει να επιβιώσει ενώ στην ενήλικη ζωή του διαθέτει τις απαραίτητες ικανότητες.

5. Η κλοπή των δώρων από τον Προμηθέα συμβολίζει

- α) την παραμονή του ανθρώπου στην κατάσταση των βιολογικών εξαρτήσεων
- β) την αναζήτηση της αυτονομίας του ανθρώπου
- γ) την κατάκτηση της αυτονομίας του ανθρώπου

6. Στο χωρίο *ἔντεχνος σοφία* το ουσιαστικό *σοφία* περιγράφει

- α) την τέχνη που εμπεριέχει τη σοφία
- β) τη σοφία που συμπορεύεται με την τέχνη
- γ) τη γνώση των επιστημών και τη φιλοσοφία.

7. Ο συνδυασμός της έντεχνης σοφίας με τη φωτιά αποκαλύπτει

- α) την ανωτερότητα της τέχνης της Αθηνάς σε σχέση με την τέχνη του Ήφαιστου
- β) ότι η χρήση της φωτιάς είναι προϋπόθεση για την απόκτηση των πρωταρχικών γνώσεων του ανθρώπου
- γ) ότι η κατασκευαστική ικανότητα του ανθρώπου προηγείται της θεωρητικής γνώσης.

8. Στο χωρίο *περί τὸν βίον σοφία ἡ λέξι σοφία* δηλώνει

- α) το σύνολο των γνώσεων που επιτρέπουν στον άνθρωπο να λειτουργήσει ως μέλος της κοινωνίας
- β) τις ολοκληρωμένες γνώσεις του σοφού ή του επιστήμονα
- γ) τις πρακτικές γνώσεις που βοηθούν τον άνθρωπο να ρυθμίσει τη ζωή του σε κάθε επίπεδο.

9. Οι φρουροί του Δία που αναφέρονται στον πρωταγόρειο μύθο

- α) είναι γνωστοί και από άλλες αναφορές (*Θεογονία, Προμηθέας Δεσμώτης*)
- β) είναι επινοήσεις του ίδιου του σοφιστή
- γ) εξυπηρετούν τον σοφιστή στη δημιουργία κλίματος αγωνίας στους ακροατές του.

10. Η αναφορά του Πρωταγόρα στο ανθρώπινο γένος γενικά (*τὸ ἀνθρώπων γένος*)

- α) αποτελεί απάντηση στον Ιππία που υποστηρίζει τη διαφοροποίηση των ανθρώπων
- β) παρουσιάζει την απροκατάληπτη στάση των σοφιστών απέναντι στους ανθρώπους
- γ) στηρίζει τη θέση του Πρωταγόρα για τη «θέσει» ισότητα των ανθρώπων.

11. Ο τρόπος που ο Πρωταγόρας παρουσιάζει τον άνθρωπο ως το πιο ελλιπές από τα έμβια όντα

- α) έχει υποστηριχτεί και στο έργο του Αριστοτέλη *Περὶ ζῶων μορίων*
- β) υποστηρίζεται και από τη σύγχρονη φιλοσοφική ανθρωπολογία
- γ) εκφράζεται με τη μετοχή «ἀποροῦντι» που αποδίδεται στον Προμηθέα.

12. Η φράση «εἰμαρμένη ἡμέρα»

- α) δεν προσδιορίζει χρονικά τα στάδια εξέλιξης του ανθρώπου
- β) εκφράζει το πλήρωμα του χρόνου που δεν είναι στιγμιαίο ούτε αυτόματο
- γ) εκφράζει το πέρασμα σε μια άλλη μορφή ζωής που δεν είναι απότοκο μιας δύναμης ανώτερης από τους θεούς.

13. Η κλοπή της έντεχνης σοφίας και της φωτιάς από τον Προμηθέα θεωρείται

- α) παράβαση ηθικής φύσεως
- β) ευρηματική πράξη του Προμηθέα-ανθρώπου
- γ) πρωτότυπο εύρημα του Πρωταγόρα.

14. Η κατάκτηση τεχνικής από τον άνθρωπο δεν συνδέεται με

- α) την οργάνωση της εργασίας
- β) την επινόηση συμβολικών συστημάτων επικοινωνίας
- γ) τη δημιουργία πολιτικών κοινωνιών.

15. Η ανωτερότητα της πολιτικής τέχνης σε σύγκριση με τα δώρα του Προμηθέα φαίνεται

- α) από το γεγονός ότι αρχικά χαρακτηρίζει μόνο τη θεϊκή κοινότητα
- β) από το γεγονός ότι ο Δίας την δώρισε στο πιο προικισμένο έμβιο ον
- γ) από το γεγονός ότι προηγήθηκε χρονικά όλων των ανθρώπινων κατακτήσεων.

16. Η αναφορά στην τιμωρία του Προμηθέα είναι λιτή επειδή

- α) έχει γίνει ήδη εκτενής αναφορά της απρονοησίας του Επιμηθέα
- β) η πράξη του Προμηθέα αποκτά μεγαλύτερη αξία δοσμένη μέσα σε ένα πέπλο ανιδιοτέλειας
- γ) η αναφορά στη βίαιη συμπεριφορά του Δία ήταν δυνατόν να εκληφθεί ως ύβρις από το ευσεβές ακροατήριο του σοφιστή.

17. Η ερμηνευτική προσέγγιση ότι οι γνώσεις δόθηκαν στον άνθρωπο a priori στηρίζεται

- α) στο ότι ο άνθρωπος τα απέκτησε πριν βγει στο φως
- β) στο ότι αποτελούν θησαύρισμα σταδιακής πείρας
- γ) στο ότι δεν αποτελούν προϋποθέσεις για τη δημιουργία του πολιτισμού.

18. Η ερμηνευτική προσέγγιση ότι οι γνώσεις δεν δόθηκαν στον άνθρωπο a priori στηρίζεται

α) στο ότι αποκτήθηκαν από τον άνθρωπο στη φάση του βιολογικού σχηματισμού

β) στο ότι αποτελούν κοπιαστικές κατακτήσεις του ανθρώπου μέσα στον χρόνο

γ) στο ότι ισοδυναμούν με τη δεξιοτεχνία που δωρίζουν οι άνθρωποι στον άνθρωπο σύμφωνα με τον Αισχύλο και τον Ευριπίδη.

19. Άτε δὴ οὖν οὐ πάνυ τι σοφὸς ὤν: Ποιο σχήμα λόγου δεν υπάρχει στο χωρίο αυτό;

α) αντίθεση

β) μείωση

γ) λιτότητα

20. Ποιος σκοπός δεν εξυπηρετείται στην αντίθεση «ἐκ γῆς εἰς φῶς»;

α) τονίζεται η ανοδική πορεία του ανθρώπου από τον κόσμο των βιολογικών εξαρτήσεων στο φως της γνώσης

β) τονίζεται η μετάβαση από την ανυπαρξία στην ύπαρξη

γ) τονίζεται η απόκτηση των ανώτερων χαρακτηριστικών του ανθρώπου σε σχέση με τα υπόλοιπα έμβια όντα.